

KAKO SE PRIDE NAZAJ

Jure Jakob: *Morje*. Ilustr. Anja Jerčič Jakob. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016

Nežna naslovnica, ampak ko sem knjigo odprl, se mi je z likovno skoraj zapuščenimi deli škrnicljastih strani zazdela knjiga puščobna. Pesmi pa ob prelistavanju nežne, ampak v bistvu nič posebnege. Vendar me je ob mojem takem prvem vtisu nekaj motilo: prve pesniške knjige za otroke izkušena pesnik in likovnica ne bosta naredila mimogrede, na hitro in s premislekom spotoma. Zato sem knjigo nosil v torbi in jo ponovno prelistaval in prebiral.

Potem sem opazil, da imajo ribe vsaka svoj obraz, in prav tako morski konjički. Pa da skale niso vse enake, zlasti si pa drug drugemu niso podobni valovi in tudi ne čolni. Pesmi so se mi zazdele umirjene, tako prijetno in ne na silo rimate, kot je to znal Grafenauer v zbirkah *Nebotičniki*, *sedite* in *Skrivnostih*.

Potem sem pomislil, da obsežne škrnicljasto rjavkaste površine tam niso po nesreči, ampak zanalašč. Če so zanalašč, sem si rekel, potem z asketsko preprostostjo uravnotežajo risarske in slikarske posege, še zlasti modrino morja in robustnost valov. Pri valovih sem potem sploh osupnil: eni so kot pol lune, eni so kot grebeni hribov, eni so kot relief zemlje, če gledaš posnetke iz veselja, eni so potegi z belo barvo, to je pena, ko burja razpihava morje. Nakar sem opazil zelo nežno prehajanje risbe iz modrega morja na rjavkasto, zazdela se mi je, obalo: komaj zaznavna krma čolna pa svetilnik pa privezi na pomolu pa notranjost čolna, ki je lahko tudi riba. Bolj ko sem gledal, več se mi je na slikah odpiralo podob.

In prav tako je bilo z besedili, z enajstim pesmimi. Vse so orgnizirane v štirivrstične kitice. Verjetno je to najbolj neopazna kitična oblika v slovenski poeziji, mnogokrat uporabljena in zato po

izgledu najbolj nevtralna. Verzi so rimate parno. Kar občutiš pri ponovnem in ponovnem branju, je najprej ritem: verzi so ritmizirani, vendar ne sledijo kakšni vnaprej izbrani metrični shemi, če se metrično urejen verz zapiše, se pač zapiše in je prav tako (»Med strmimi morskimi hribi«), če se ne, se ne in je tudi tako prav (»Riba sledi ribi.«) Rime niso trivialne, niso izbrane na prvo žogo (školjk – ork, pogorja – morja, mulj – dragulj), še tiste na -i ne, ki avtorje največkrat rešujejo iz metričnih zagat (ampak tu, kot rečeno, reševanje ni bilo potrebno, ker se avtor ni vnaprej odločal, da se mora držati metričnih obrazcev). V svoji nenasilni izbiri rim se ta tu in tam spremeni v asonanco (sam – ocean, daleč – plavalec) ali v raznonaglasno rimo (zven – zaljubljen) ali pa samo v glasovni približek (sonca – spanca). Izhodi, odstopi iz predvidljivega in pričakovanega, tako se mi zdi, samo bogatijo besedilo in pritegujejo bralčevo pozornost. Prav tako kot nekajkrat zapisani samostojni verzi, ki kot nepričakovan zaključek potegnejo pesem še malo dlje, kot smo pričakovali. Ritem, rime, izbor besedišča, vse ustvarja zelo harmonične in neprisiljene sugestivne pesmi, ki so se me ob ponovnih branjih vedno bolj dotaknile.

Vse skupaj s ponovnim in ponovnim prelistavanjem in prebiranjem se mi je na koncu zazdela kot potapljanje v morje: globlje ko si, večja je spokojnost.

Kar se me je ob spokojnosti jezikovnega in likovnega izraza mogoče najbolj dotaknilo, pa je občutek varnosti, ki odseva iz besedil. Enajst pesmi je, ki govorijo o morju, burji, čolnih, zlasti pa o morskih in obmorskih živalih (riba, kit, morski konjiček, rak, sipa, hobotnica, morska zvezda, galeb). V večini pesmi žival, čoln, morje odide (od doma) in se domov vrne: riba, ki je odplavala, se zvečer vrne (medtem so jo vsi iskali), oče kit se bo pred zimo vrnil k mami in mlađičku, sipa se je vrnila iz tujine, galeb,

ki je prinesel pomlad, »odleti nazaj«, rak, ki je šel gledat, kakšen kraval je na vrhu skale, še pravi čas naredi »nazajkorak«, še celo morje bo nekoč »odšlo nazaj«, najbrž tja, od koder je prišlo. Vsi ti »junaki« so se odpravili od doma in se domov vračajo kot v pravljicah: odidejo, izpolnijo nalogo in se srečno vrnejo domov: zunaj naletijo na valove, na burjo, na zimo, na vse mogoče reči, ampak vedno se srečno vrnejo domov. Vse te pesmi mogoče hote, mogoče pa nezavedno, znova in znova izrekajo temeljno zagotovilo otroku: na varnem si, vse bo v redu, nič se ti ne more zgoditi; z eno velikansko mero spokojnosti izrekajo spet in spet, da so se vsa morska bitja, vsi čolni, ki so odpluli, vrnil domov in da so zdaj na varnem. Otrok bo razumel, da je na varnem on sam. Več od tega je otroku najbrž težko povedati. Pesmi so, tako jih po mnogih branjih vidim, subtilno izpisana podoba ne idiličnega, ne nekonfliktnega, ampak kljub vsemu varnega otroštva.

In konec koncev, razjasnila se mi je tudi podoba na naslovnici: riba, ki plava v morski modrini, v njej pa morje in čoln, zasidran čoln: riba se v morju ne more izgubiti, ker je morje pravzaprav v ribi. Prav tako mora biti z otrokom.

Tri pesmi iz zbirke, čeprav je to prva avtorjeva otroška zbirka, so že uvrščene v antologijo *Sončnica na rami*, v temeljni izbor slovenske otroške poezije. Upravičeno.

Peter Svetina

DIŠEČE!

Anja Štefan: *Sadje z naše ladje*. Ilustr. Jelka Reichman. Mladinska knjiga, Ljubljana 2016 (Zbirka Velike slikanice).

Pisatelj ali pesnik napišeta besedilo, ilustrator ga ilustrira – v takšnem vrstnem redu običajno nastajajo slikanice ali ilustrirane knjige. Gre pa včasih tudi v obratni smeri, da torej pisatelj ali pesnik pišeta na podobe oziroma besedno ustvarjata na podlagi podob. Tako je nastala tudi knjiga *Sadje z naše ladje* – najprej so obstajale podobe Jelke Reichman, nanje so nastali verzi Anje Štefan. Ali je to za avtorja utesnjujoče ali spodbudno, pravzaprav ni bistveno, kar zanima bralca je to, kako je uspela knjiga kot celota.

Na naslovnici se deklica pripravlja, da bo ugriznila v velik kos lubenice, a ni edina, ki si ga želi – videti je, da ima takšne namene tudi čebela, ki ji deklica zaskrbljeno sledi z očmi. Pa nista edini, ki si želita sočne, zrele lubenice – tudi bralcu se ob pogledu na vabljev sadež usta raztegnejo v nasmeh širine lubenice, pocedijo se mu sline in prav nič lažje mu ni, ko polista po knjigi. Na notranji naslovnici ga pričakajo jagode, ki so jim namenjeni tudi verzi prve od petnajstih pesmi, zbranih v novi pesniški slikanici uspešnega tandema.

Juhuhu, jagode! ni samo razigrana pesem, ampak je hkrati tudi uganka. V naslednji, *Limona*, se ton nekoliko spremeni, saj dekliški lik pesti bolezen, ki pač terja nekaj pritoževanja, a je tudi v tej pesmi prisotna igrivost, tokrat na ravni jezika – avtorica se poičrva z besedo kisle (kisle vreme, kisle misli, skisano gledati). V pesmi *Prismodek* se avtorica hudomušno in s posrečenim obratom na koncu dotakne lastnosti, ki tu in tam »napade« otroke – lenobe. Spet malenkost drugačna oziroma na druge strune ubrana je pesem *Breskve in marelice*, v kateri igrivi verzi z izrazitim